

נוכחות והיעדר של סמארטפונים והשפעותיהם על תלמידי בית ספר יסודי

ד"ר חננאל רוזנברג

פרופ' יאיר עמיחי המבורגר

תקציר

הדיפוזייה המהירה של הטלפונים החכמים בקרב ילדים ובני נוער – בעולם בכלל ובישראל בפרט – נתפסת כבעלת פוטנציאל השפעה רבה על חיי היומיום של המשתמשים. השלכות אלה נוגעות לכל רובדי הקיום היומיומי של הצעירים: התפתחותיים, קוגניטיביים, חברתיים ומשפחתיים. בשנים האחרונות גוברים הקולות המתריעים מפני ההשלכות של נוכחות הטלפון הסלולרי במרחב בית הספר, קולות המייחסים לסלולר השפעה שלילית על עיצוב האקלים הכיתתי, החברתי והלימודי, השפעה המחוללת הפרעות בלמידה, מייצרת מתחים בין-אישיים, פוגעת במרקם החברתי, מאפשרת פגיעות בין-אישיות ומאתגרת את הסמכות המורית. אתגר זה הולך ומחריף עם הזמן, שכן בשנים האחרונות ישנה ירידה בגיל שבו ילדים מקבלים לידיהם טלפון חכם. סקרים מראים כי בישראל הגיל הממוצע שבו הילדים מקבלים את המכשיר הראשון הוא בסביבות גיל 9, דהיינו בכיתה ג' (Author, 2016), כך ש'אתגרי הסמארטפון' הפכו רלוונטיים אף יותר בקרב תלמידי בית הספר

היסודי, אשר נמצאים בשלבים הראשונים של עיצוב דפוסי למידה והתנהגות חברתית.

מחקר זה מתמקד בהשפעותיהם של נוכחות סמארטפונים והיעדרם על תלמידי בתי ספר יסודי בישראל. במחקר זה אנו מבקשים "לנצל" יוזמה עצמאית של הורי תלמידי כיתות ג' בשלושה בתי ספר בהוד השרון, שיזמו מהלך משותף לרכישת "סלולרים טיפשים" לילדיהם ובכך למנוע מילדיהם גישה לטלפון חכם ולדחות את גיל החשיפה הראשוני לסמארטפונים בשנה זו. יוזמה זה זכתה לתמיכתם של מנהלי בתי הספר, וכעת מתארגנת יוזמה דומה גם לשכבת הגיל הבאה. לאור פנייה שקיבלנו מהמנהלים ומההורים לליווי המהלך, אנו מבקשים לנצל הזדמנות נדירה זו ולערוך לראשונה מחקר השוואתי, שיבחן את ההשלכות של היעדר סמארטפון על תלמידי כיתות אלה לאורך זמן, בהשוואה לבתי ספר בעלי מאפיינים דומים באותו אזור, שם לא ננקטה יוזמה זו ורובם המוחלט של הילדים מחזיקים ברשותם טלפון חכם.

המחקר יתמקד בניסיון לבחון שלושה היבטים מרכזיים הקשורים לנוכחות והיעדר סמארטפון בבית הספר: ההיבט הלימודי-פדגוגי, ההיבט החברתי וההיבט הפסיכולוגי. במטרה לקבל נתונים עשירים ככל האפשר, אנו מסתייעים באסטרטגיות מחקר כמותיות ואיכותיות, תוך שילוב מגוון פרספקטיבות משדה המחקר: נקודות המבט של התלמידים, המורים ומנהלי בית הספר.